

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

**KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO**

Oddelek za kmetijsko svetovanje

Šmihelska cesta 14, 8000 Novo mesto

Tel.: (07) 373-05-70, fax: (07) 373-05-90

E-pošta: jernei.martincic@kgzs-zavodnm.si

Splet: www.kmetijskizavod-nm.si

Novo mesto, 28. 1. 2021

PREDSTAVITEV NEKATERIH TOLERANTNIH VINSKIH SORT TRTE

V svetu in doma postaja želja po sonaravni pridelavi grozdja in vina vsako leto večja. Med številnimi vinogradniki se najdejo mnogi, katerim je uporaba zaščitnih preventivnih fitofarmaceutskih sredstev postala predraga, prezahtevna in njihovemu zdravju preveč moteča. Kakršnokoli delo in to kjerkoli, tako tudi na kmetijah in vinogradih predstavlja strošek in časovno ponavljajoče delovno opravilo, ki mora biti opravljeno v določenih časovnih terminih, da je trta vseskozi zaščitena pred boleznimi. Zaradi pomanjkanja časa in tržnih pričakovanj in spreminjajočih se delovnih navad, se potreba po pridelavi grozdja z minimalno uporabo zaščitnih preventivnih sredstev za varstvo pred boleznimi tako nenehno povečuje.

Naj že takoj na začetku tega prispevka o nekaterih tolerantnih sortah zapišemo, da je utvara, da bi lahko v različnih rastnih razmerah, ki se logično pojavljajo med leti, pridelali grozdje čisto **brez** uporabe kemičnih zaščitnih sredstev. Seveda je želja mnogih ljubiteljev uživanja vina, kakor tudi mnogih vinogradnikov ravno nasprotna. Tako bo verjetno še nekaj časa. Poglejmo si najprej nekatere značilnosti, ki jih imajo tako imenovane novejšje tolerantne sorte vinske trte. Opisali bomo sorte, ki so najprej predvidene za vpis v sortno listo.

Dandanes si vsi želimo čimbolj omejiti škropljenja v vinogradih in drugod. Zavedanje o kakovostni hrani in pijači se povečuje. Menimo da je to super. Eden od načinov je tudi sajenje odpornih sort grozdja. Te sorte imenujemo interspecifične ali tolerantne sorte trte. Interspecifične sorte vinske trte so dobile svoje ime na osnovi velike tolerantnosti na glivične bolezni vinske trte. Tu imamo v mislih predvsem peronosporo in oidij, v zadnjem času tudi sivo grozdno plesen ali botritis. Na slovenskem se zelo prijemlje izraz tolerantne sorte vinske trte.

Glivične bolezni prvotno ne izvirajo iz Evrope. Sem so jih bili prenesli iz Severne Amerike. Nato so se eksplozivno razširile po celi Evropi. Istočasno je v Evropi grozila tudi filoksera ali trsna uš, zaradi katere se je kasneje začelo cepiti evropske vinske sorte na ameriške sorte podlag.

Glede na statistične analize EU (EuroStat) je žal uporaba fitofarmaceutskih sredstev v vinogradništvu/ha/leto daleč največja v primerjavi z vsemi drugimi kmetijskimi pridelki, ki se proizvajajo v EU. Potreba po zmanjšani uporabi teh sredstev je zato zelo velika. Ta velja tako na strani potrošnikov, kakor tudi na strani samih pridelovalcev grozdja in vina.

Trta je v marsičem močna, odporna, lahko zapišemo tudi trdoživa rastlina, saj lahko prenese težke in neugodne rastne razmere in sušo. Ima pa tudi nekaj slabosti. Ena od njih je nagnjenost k glivičnim boleznim, predvsem kadar je rast intenzivnejša (gnojenje) ter v času

izdatnejših in pogostih padavin. Mnogi verjamejo, da je grozdje lahko pridelati brez uporabe kemičnih zaščitnih sredstev. Vsi pridelovalci vina uporabljajo nekakšna razpršila in sredstva za uničevanje bolezni in škodljivcev. Seveda so med njimi razlike-že po načinu ali tehnologijah pridelave, možnostih, pogojih, zavedanju, znanju in resnosti. Med temi sredstvi jih je večina organskega porekla, v zadnjem času je moč kupiti tudi mnogo sredstev, ki so pridobljeni na biološki način. Nekateri uporabljajo vsaj foliarna gnojila, s podobnimi učinki kot jih imajo zaščitna fitofarmaceutska sredstva. Seveda je vedno možno izbirati med sintetičnimi ali naravnimi sredstvi in tudi med bolj ali manj strupenimi sredstvi za varstvo rastlin.

Našteta zgornja dejstva so podana s ciljem, da se zavemo pomembnosti spreminjanja in/ali dodajanje sort na sortno listo vinske trte. Treznost in preudarnost predvsem pri uvajanju naj temelji na **preizkušanju** in poudarjamo-**ne na hitenju**. Preučevanje tako fenoloških lastnosti, rastnih, ampelografskih lastnosti posamezne trte kot enoloških lastnosti vina pa zahtevajo čas in večletno opazovanje in nenazadnje tudi vrednotenje dobljenih rezultatov.

V prispevku se bomo omejili na vinske tolerantne sorte. Navedeni podatki so teoretični-pridobljeni iz literature, nekateri so pridobljeni z lastnim opazovanjem in zapisovanjem, nekaj podatkov pa izvira iz degustacij širom po EU.

SOUVIGNIER GRIS

Sorta brsti v času brstenja pinotov. Cvetenje poteka kakšen dan pred sivim pinotom. Zapiranje grozdja je v času zapiranja pri sivem pinotu. Mehčanje jagod je malo kasnejše kot pri belem pinotu.

Odpornost na peronosporo je zelo visoka tudi **brez** kemične zaščite. Na oidij je sorta visoko tolerantna, razen v izjemnem letu je potrebno eno tretiranje. Grozd je raztreseni zbit, jagode se le malo dotikajo. Sorta ni podvržena obolelosti odmiranja pecljevine pred trgatvijo. Grozd je srednje velik, manj kompakten, podolgovat in valjaste oblike.

Jagode so srednje velikosti in niso goste konzistence.

MUSCARIS brsti v času brstenja pinotov. Cvetenje poteka v času cvetenja laškega rizlinga in pinotov, enako je z zapiranjem grozdja. Mehčanje jagod pri muscarisu je zelo podobno in sočasno kot pri belem pinotu. Grozdje te sorte je v času dozorevanja lepe rumeno-zlate barve v kolikor je na soncu, sicer je lahko tudi blede zelene barve in je vizuelno manj privlačno.

Na peronosporo je zelo visoko odporna sorta. Na oidij je sorta relativno visoko tolerantna. Grozd ni raztresen je zbit,

jagode se precej dotikajo. Sorta ni podvržena obolezosti odmiranja pecljevine, razen pri izraziti pomanjkanja magnezija v tleh. Grozd je srednje do velik, kompakten, največji grozdi dosežejo velikost grozda sivega pinota. Jagode so srednje velikosti. Trta je krepkejše rasti, zato jo je potrebno cepiti na srednje do šibko raztoče podlage kot je npr. SO4. V zadnjih letih se tudi po vršičkih pojavljajo šiške trne uši.

SOLARIS

Očesa brstijo zgodaj-do en teden pred standardnimi sortami. Sorta tudi cveti en teden pred cvetenjem drugih standardnih sort. Enako je z zapiranjem grozdja, ki poteče do dva tedna pred standardnimi sortami. Mehčanje jagod je pri solarisu okoli 10 dni prej kot pri ostalih sortah. Zelo zgodaj tudi dozori in zelo zgodaj doseže npr.:100 Oe° sladkorja-pri nas že včasih konec avgusta.

Na peronosporo je zelo visoko odporna sorta tudi brez tretiranja s kemičnimi sredstvi. Na oidij je sorta tudi zelo visoko tolerantna. Grozd je rahel do rahlo raztresen, jagode se lahko dotikajo. Sorta ni podvržena obolezlosti odmiranja pecljevine. Grozd je srednji do velik. Jagode so drobne do srednje velikosti. Podobno kot pri chardonnayu. Sorta ima močan, krepak okus, lepo izrazito sadnost, zelo vkomponirano kislino. Odpornost proti zmrzali je zelo visoka in jo lahko primerjamo z sorto laški rizling.

JOHANNITER

Brsti nekaj dni pred rizlingom in cveti z rizlingom. Grozd se zapre malo pred rizlingom, mehčati se začne en teden prej. Grozdje dozori med pinotom in rizlingom.

Grozd je srednje velik, kompakten in valjast, daljši kot pri rizlingu. Jagode so srednje velikosti in relativno goste strukture. Na jagodni kožici včasih opazimo majhne porjavitvene temne lise. Odpornost na peronosporo je visoka, na oidij ravno tako, na botritis pa dobra do zelo dobra. Na osončenih legah je odpornost odlična.

Vina so sveža, rahlo kiselkasta, s sočnim telesom in srednje taninske strukture. Na nosu zaznamo diskretno aroma melone, lipe in kutine. Vino zelo spominja na »rizlingove buketne deskriptorje«. Priporočamo sajenje na srednjih do dobrih območjih, saj zaradi zgodnjega brstenja, trte ne smejo biti posajene na izpostavljenih legah za pozno spomladansko pozebo. Sorta po rasti in videzu spominja na rizling; dozoreva v istem obdobju kot beli pinot.

MONARCH

Brsti nekaj dni pred modrim pinotom in cveti sočasno z njim. Grozd se zapre približno takrat kot modri pinot, začetek barvanja nastopi en teden prej. Grozdje dozori takrat kot grozdje modrega pinota.

Grozd je velik, kompakten in valjast. Jagode so srednje velikosti in niso goste strukture.

Odpornost na peronosporo je dobra na oidij ravno tako. Na botritis je odpornost dobra do zelo dobra, saj grozd ni nabit.

Vina so sadna, izrazito temna, ekstraktna in fenolno bogata.

Namesto zaključka:

Sorta Regent (1967) je »napovedala možnost« vrnitve k vinogradništvu naših prednikov. Pri pridelavi rdečih vin je toleranca proti peronospori in oidiju v vinogradu na boleznih zelo blizu »ničle«. Zaščita vinske trte pred glivičnimi boleznimi predstavlja vinogradnikom še vedno velike izzive. Kako se soočiti z izzivom pridelati kakovostno grozdje? Kako pridelati dovolj zanesljivo količino? Te sorte omogočajo in uspevajo ter rodijo z zmanjšano uporabo kemičnih sredstev za zaščito pridelka v vinogradu za približno 60 do 90%.

Zgoraj opisane bele sorte solaris, muscaris, souvignier gris, johaniter in rdeča monarch so na čakalni listi za vpis v sortno listo. Na vpis čakajo še nekatere druge npr. soreli in fleurtaï, nekateri križanci z merlotom in kabinetom.

Skrb in strah, da bi tolerantne sorte »izpodrinile«, nadomestile ali kako drugače »ogrozile« bolj ali manj tradicionalen vinski sortiment v Sloveniji in drugod, je čisto odveč. Glede na majhno posestno strukturo, težke pridelovalne pogoje lahko tolerantne sorte dopolnijo, popestrijo in marsikje olajšajo oskrbo vinogradov. Hkrati bi lahko pripomogle k čistejšemu okolju, manjšem ogljičnem odtisu in pestrejši ponudbi vin-predvsem pri vinogradnikih, ki pridelujejo manjše količine grozdja. Z vidika urejenosti ali če hočete obdelanosti vinogradniške krajine, bodo verjetno sorte pridobivale na pomembnosti, saj bodo uspevale tudi minimalno obdelavo in minimalnimi oskrbovalnimi stroški.

Obiskovalci in turisti si željo urejeno vinogradniško okolje, lepo krajino, saj v zaraščeni krajini ali vinogradih težko najdemo vedno novega navdiha za naprej.

Preudarnosti in potrpežljivosti pri uvajanju in preizkušanju novih sort želim!

Pripravil:

Jernej MARTINČIČ, svetovalec za vinogradništvo pri KGZ-NM

Literatura:

- Spletne strani pridelovalcev sadik z opisi sort in nekaterimi fotografijami
- Vitis International Variety Catalogue (VIVC)
- Piwi panorama Europeen.... Guide technique
- osebni zapiski in lastne fotografije
- katalogi in prospekti